

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

THEORY AND PRACTICE OF CONTEMPORARY ART

Симбіоз цифр і сучасного мистецтва. Новий світ NFT

Symbiosis of digits and contemporary art.

The New World of NFTs

НАТАЛІЯ БУЛАВІНА

Мистецтвознавець,

Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України,

Завідувач відділу кураторсько-виставкової діяльності та культурних обмінів
bulavina_n@ukr.net

NATALIIA BULAVINA

Art critic,

Modern Art Research Institute of National Academy of Art of Ukraine,

Head of the Department of Curatorial and Exhibition Activity and Cultural Exchanges
orcid.org/0000-0002-1109-7827

Анотація. В статті комплексно розглянуто NFT технологію як нове явище в візуальному мистецтві України. Цей новітній компонент цифрової художньої практики, попри неабияку успішність, є не вивченим й потребує фіксації основних характеристик та визначення подальших перспектив розвитку. Відтак, в статті просліджується генеза цієї технології, визначаються поняття, функції, переваги та недоліки. Проаналізовано нові NFT твори та з'ясовано особливості їхнього впливу на сприйняття сучасного мистецтва суспільством. Автор визначає місце NFT-арту як в системі візуального мистецтва України, так й в загальносвітовій творчій парадигмі. Окрім того актуалізовано дискусії, що точаться в професійному художньому середовищі щодо адекватної правової основи для коловороту NFT в Україні. Зокрема заторкуються питання прояснення ступенів захисту та передачі прав інтелектуальної власності нових цифрових активів як у вітчизняній ситуації так й в рамках міжнародних правничих систем. Також означено нові форми організації виставок сучасного мистецтва в криптосвіті та зміни загального формату колекціонування.

Ключові слова: блокчейн, цифрове мистецтво, NFT-мистецтво.

Постановка проблеми. Динаміка розвитку та розповсюдження цифрових технологій у середовищі візуальної творчості засвідчує їхній помітний вплив на загальний художній процес та оформлення нового культурного й соціального поля нашої держави. Попри те, що інструментарій блокчейну активно використовується в світі з 2015 року, із появою NFT-токенів спостерігається вибух прогнатованої творчої активності, через те що нові технологічні розробки надали авторам, які постійно тяжіють до експериментів, додаткові засоби висловлювання та можливість ділитися напрацьованим із публікою децентралізовано.

Сьогодні поспішна токенизація сучасного мистецтва інспірує чимало питань і серед них найголовніші — щодо розуміння цінності такої художньої практики та визначення її місця в загальній історії мистецтва. Адже, з одного боку, NFT-арт

логічно, в контексті теперішнього часу, продовжує розвиток тисячолітньої людської думки, проявлений за допомогою художніх засобів, а з другого — він різко уходить в іншу реальність, яка має нові установки та нові цінності, відмінні від нашої дійсності.

Мета дослідження. Метою цієї розвідки є комплексне розкриття й пояснення природи NFT й блокчейну та прояснення цифрового майбутнього сучасного мистецтва. Також наше пошукове завдання включає визначення чутливості сучасного українського мистецтва до теперішніх запитів часу, означення його координат в Метавесвіті. Згідно зі сформульованою метою автор намагався проаналізувати нові цифрові компоненти в сфері сучасного мистецтва, зокрема зфокусуватися на метаоб'єктах із віртуальної реальності як тих, що від початку існують у цифровій формі, так і тих,

що набули оцифрування протягом останнього часу з аналогового світу. Не залишиться поза нашою увагою й генеза NFT-технології та проблематика її неабиякої популярності останнім часом. Окрім того, з'ясуємо, яким чином NFT змінюють сприйняття сучасного мистецтва суспільством, актуалізуємо дискусії та сподівання, пов'язані з цим інструментом, в професійному середовищі.

Зв'язок з науковими та практичними завданнями. Дослідження виконане згідно з планом наукових досліджень Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України в рамках фундаментальної наукової теми «Науково-теоретичний і практичний контекст сучасного мистецтва, естетики і культурології».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження нових форм творчості, побудованих на NFT-технології, лише розпочинається. Вітчизняна наукова думка останнім часом приділяє значну увагу вивченню ефектів цифровізації та її впливу на розвиток сучасного візуального мистецтва. Аналітичне бачення специфіки впливу цифрових комп'ютерних технологій дають роботи О. Оленева [8], О. Храмової-Баранової, А. Галенко [11], Т. Совгири [7]. Сконцентровані знання щодо нового явища віртуального музею та можливостей розширення e-Learning і освіти відображено в публікаціях Т. Марусей [4], К. Верес [8]. Сейсмографія розвитку різноманітних аспектів цифрового мистецтва, в тому числі й NFT-арту, вперше подається в розвідці А. Мачуліна [5]. Разом із тим, проведений аналіз літератури фіксує відсутність серйозної аналітики щодо проблематики NFT-творчості та її впливу на загальний світ мистецтва. Такий стан речей актуалізував наше звернення до цієї теми.

Викладення основних матеріалів дослідження. Сплеск інтересу серед митців до NFT-технології співвідноситься з 2021 роком, коли на аукціоні Christie's було продано за рекордні 69,3 мільйона доларів США цифрову роботу «Digital collage Everyday: The First 5000 Days» Майка Вінкельмана (Mike Winkelmann), що вміщує 5000 зображень, створених ним протягом 13 років й об'єднаних у файл 10 МБ. Після цієї транзакції процес творчого осягнення

буття в усіх його проявах стрімко поповнився роботами нової цифрової креативності на тлі розвою інтересів великих гравців реального артринку.

Як відомо, взаємодія мистецтва й технологій мала місце протягом усієї історії людства. Ця взаємодія завжди була динамічною, позаяк і техніка і мистецтво постійно перебувають у безперервному розвитку і в історії мистецтва виділяються періоди, обумовлені силою впливу технологічних досягнень. А докорінні зміни, що відбулись в мистецтві в XXI столітті з приходом цифрових технологій, визначили логіку появи NFT-арту в теперішньому часі. Він з'явився не раптово й не безпідставно, адже був закладений розвитком попередніх електронних й електричних форм зображення ще в 60-х роках ХХ століття: інсталяції, відеомистецтва, кінетизму. Поступова комп'ютеризація в перспективі запропонувала набагато більше можливостей для реалізації художнього потенціалу, проте й означила технологічну освітню планку, до якої має дотягтися художник в своєму творчому русі. В контексті останнього твердження варто зазначити, що в сфері візуального мистецтва України працює чимало професіоналів, які окрім креативного досвіду мають за плечима добротну освітню технічну складову або перебувають в стані підвищеної уваги до технологічних та комп'ютерних нововведень. Відповідно, вони вирізняються здатністю працювати в новій парадигмі творчості (інспірований цифровим середовищем), дистанційно, поза географічними кордонами, із відповідним необмеженим представленням своїх напрацювань для надширокої аудиторії.

Розглядаючи дискурс мистецтва нових технологій доцільно зауважити, що на шляху сприйняття такої художньої діяльності виникає чимало труднощів, через те що така сама технологічна «просунутість», здатність розуміти тонкощі мови очікується митцем від потенційної глядацької аудиторії, в той час як остання, балансуючи між аналоговою та цифровою реальністю, ніяковіє в цифровому спринтерському забігу. Після інформаційного вибуху NFT-арту крізь призму тотальної ейфорії все більше прозирають проблеми зі слідами непряноспроєктованих конфліктів минулого.

Щоб розібратися з феноменом популярності цієї технології, мусимо від початку зміститися з культурологічної точки зору до технічної. NFT (від англ. non-fungible token) — це унікальний токен (одиниця інформації), яка продукується за допомогою блокчейну. Токени бувають як взаємозамінні, так й унікальні, такі, що продукуються в одиничному примірнику, власне є незамінними токенами. Блокчейн же є тим реєстром, де зберігаються всі дані щодо власників токенів і який неможливо видалити. Він забезпечує за допомогою комп'ютерів, розподілених по всьому світові, верифікацію такого запису, що в будь-яких умовах дозволяє ідентифікувати володаря токена. І хоча технологія блокчейну активно використовується в різних галузях від 2015 року (а серед перших творчих NFT — робота «Quantum» 2014 року Кевіна Маккоя / Kevin MacCoey), масове застосування її в сфері мистецтва стало можливим після комерційного успіху Майкла Вінкельмана. В напівцифровому світі, де увага цінніша за гроші, робота Веерле (псевдоним Майкла Вінкельмана) виявилася своєрідним стартапом, який дотепер найсильніше утримує увагу глядачів та потенційних інвесторів (доля останніх в криптосвіті постійно зростає). Таким чином, те, що раніше було зрозумілим для вузького кола технічних експертів, набуло інших характеристик в творчому просторі.

Розглянувши технічний бік NFT, мусимо зупинитися й на його комерційному аспекті. Фінансові очікування від покупки NFT — це вже розмова про майбутнє та Метавесвіт. Пандемії та інші шоківі події останнього часу все більше зтягують людину в світ віртуального, де вона наповнює свій цифровий профайл — від інформації про загальні життєві віхи до того, що вона відчуває, творить тощо. Звичайно, така цифрова історія може завжди бути ідентифікованою, отже NFT є зручним симбіозом творчості й володіння. Для автора токена його ім'я назавжди вписується до блокчейну, а покупець артоб'єкту отримує прозорість операцій й включеність його імені в означену мистецьку одиницю. Не важко здогадатися, що така функція блокчейну частково нівелює функцію професійної мистецької

експертизи, позаяк головним медіатором цінності роботи є лічильник переглядів (рівень популярності). Мистецтво з багатомільйонною увагою привертає увагу інвестора через розподілено зафіксований факт запису його особистого володіння топовим об'єктом. До того ж в світі нових технічних можливостей проблема копії й оригіналу загострюється як ніколи, а токен вирішує ще й завдання автентичності активу, його історію, факти перепродажу та будь-які дії. Окрім того, потенційний покупець розраховує на чисто іміджеві речі — бажання бути в тренді, мати інформаційний шум, престижний статус у соціальних мережах як у віртуальному світі, так й аналоговій реальності. Акцентуючи слово володіння об'єктом, ми не забуваємо, що йдеться, насамперед, про запис в блокчейні (URL-строчка). Покупка токена є своєрідним сертифікатом на файл, в якій закатано файл мистецького твору в перший раз. І саме це право вважати себе власником означеного файлу й запис про це у блокчейні отримує майбутній інвестор. До того ж, під впливом зовнішніх обставин мистецтво почало активно змінюватися. Наприклад, маємо змогу згадати роботу Бенксі (Banksy) 2006 року «Дівчинка з повітряною кулькою», яка після продажу на аукціоні Sotheby's у Лондоні за 1 млн фунтів у 2018 році іронічно самознищилася шредером, вмонтованим у раму. Така нефінальність твору, швидкоплинність виводить на інший рівень формат відносин між автором і колекціонером. Той-таки Бенксі 2019 року наочно продемонстрував наявну мовчазну згоду гри за правилами між учасниками артринку, створивши гравюру з лаконічним написом: «Я не можу повірити, що ви, дебіли, справді купуєте це лайно». Її було відскановано покупцем й закатано в NFT, а паперовий оригінал публічно спалено. Чи варто додавати, що вартість токенизованої гравюри в рази перевищила ціну знищеного аналогового твору. Можливо, в контексті цього випадку, згодом ми станемо свідками виходу NFT-підписки на володіння й права на продовження життя об'єкту.

Означені комерційні дефініції, які супроводжують NFT-арт, інспірують чимало викликів у правовій площині. Як відомо, згідно закону про авторське

право, в різних країнах творцем оригінального образу в мистецькому витворі є його автор й саме він розпоряджається своїм правом власності. Попри те, що загальні концепції закону про авторське право можуть бути застосовані й до NFT-мистецтва, чимало аспектів інтелектуальної власності на невзаємозамінні токени вимагають брати до уваги набагато більше факторів. Як будь-яке нове явище, NFT потребує часу на осмислення в контексті того, як захистити всіх учасників NFT-економіки, випрацювавши різні ступені захисту в рамках міжнародних правничих систем. Поки цього не зроблено, як художники, так і покупці NFT-арту постійно стикаються з різними викликами, а їхні нові цифрові активи є під загрозою судового розгляду щодо авторського права. Очевидно, важливість адекватної правової основи для коловороту NFT в Україні турбує чималу кількість людей, які прагнуть вклучитися в міжнародний ринок NFT — художників, музеїв, галерей, літераторів, музикантів, підприємців тощо. Наприклад, надихаючись досвідом флорентійської Галереї Уффіці, яка випустила й продала NFT твору Мікеланджело «Мадонна Доні» за 170 тисяч доларів США, Національний художній музей України до 1 лютого 2022 року у співпраці з компанією STAMPSDAQ випустив анімовану NFT-колекцію українського мистецтва з власних фондів. Серед закраних у токени — живопис Всеволода Максимовича «Автопортрет» і «Маскарад», «Жінка з квітами» Олександра Мурашка, «Козак Мамай» Петра Рибки та «Міст. Севр» Олександри Екстер. Роялті у 10% від кожного проданого NFT у середньостроковій перспективі зможуть підсилити фінансування музею, проте створення розвиненого ринку токенизованого арту справа не швидка, позаяк потребує прояснення в системі захисту й передачі прав інтелектуальної власності.

Як ми вже означили, продаж NFT-твору не є продажем оригінального (електронного або аналогового) твору, а лише продажем унікального цифрового коду, в який ці роботи було попередньо конвертовано (закатано) й внесено до блокчейну. Наразі до розподіленого реєстру (блокчейну) мистецтво потрапляє у такі три способи: перший — через токенизацію

аналогового об'єкту; другий — токен з цифрової роботи; третій — створення токена безпосередньо на платформі. Ми не випадково зупиняємося на способах токенизації, адже, наприклад, продаж NFT аналогового твору з боку юридичного супроводу неодмінно вимагає з'ясування ситуації з долею оригіналу й дотриманням усіх вимог щодо авторського розпорядження. На думку юриста Євгенія Мовчуна, «за відсутності домовленостей між продавцем, який випускає NFT на свій твір, та покупцем NFT, питання переходу майнових прав жодним чином не вирішується. Відсутність достатньої практики регулювання питань, пов'язаних з авторським правом в контексті NFT, ставить у невідгдане становище як справжніх творців цифрового контенту, так і покупців NFT. Єдині, хто у вииграші, — це шахраї, які випускають NFT на твори цифрового мистецтва, права на які їм де-юре не належать. Для того щоб творець контенту, справжнього твору, на який вказує NFT-токен, отримував захист, слід відходити від анонімності, проводити верифікацію особи, яка виставляє NFT на продаж, і, в ідеалі, перетворювати NFT на аналог такого собі digital договору» [1].

Народження нового виду мистецтва в цифровому просторі, яке педалює незалежність, демократичність й відкритість, передовсім, виявилось затребуваним у середовищі діджитал-художників. Протягом багатьох років як вітчизняний, так і світовий цифровий арт перебував у затиснутих обставинах (попри інтенсивний розвиток ще у середині 2000-х років) через те, що його неможливо було продемонструвати, вивести на ринок та зберегти при цьому його унікальність та авторство, позаяк формат цифрової копії роботи як такий дозволяє її копіювати необмежену кількість разів. Саме для творців такого штибу технологія NFT, в першу чергу, показала свою культурну актуальність, дозволивши створити цілу цифрову екосистему. Переведення робіт у токени сприяло виходу на надшироку аудиторію, а сам формат діджитал-арту набув ще більш глобалізованого характеру. Також не зайвим буде нагадати, що в умовах пандемії та воєнного напруження, зберігання робіт, закраних у токен, значно спрощується

й підходить для відображення в будь-якому зручному місці на відповідному носії. До того ж, завдяки новим, принципово іншим можливостям, в сучасному мистецтві додалося експериментальних пошуків, свободи й молодих незаангажованих авторів, які намагаються нове в полі творчого висловлювання. Це, природно, посутньо впливає на мову ідей й розвиває мистецтво в цілому.

Активна робота творців із новими технологіями сьогодні не тільки відкриває їм нові виміри й необмежені можливості, а також змінює уявлення про мистецтво. Сучасна людина все більше віддаляється від звичного контакту з витворами мистецтва в спеціалізованих умовах через об'єктивні обмеження, як-от пандемія, військові дії тощо. В таких обставинах митці, галеристи, колекціонери та інші співпричетні до контакту з формами аналогового мистецтва мають вирішувати складні питання фізичного представлення та зберігання креативних набутоків, дотримання авторських прав тощо. В той же час формат NFT значно спрощує контакт потенційного глядача з твором, адже відкидає всі проміжкові дії, що має пройти картина в аналоговому просторі. Зображення можна тримати у своєму цифровому гаманці й переглядати його на улюбленому смартфоні. Розвиток технологій докорінно змінює ситуацію в digital-мистецтві через приплив великої кількості авторів, чий професійний досвід не має безпосереднього відношення до мистецтва, непрофесійних художників та інвесторів. Перші масово «творять», а другі — скуповують зображення, що є їм знайомі та близькі в криптосвіті. До речі, така ситуація не є винятковою для сфери мистецтва. Подібне положення речей спостерігаємо з феноменальним зростанням акцій таких компаній, як Apple та Tesla. Цінність роботи у віртуальному просторі часто визначається не художніми якостями (підтвердженими авторитетними мистецтвознавцями), а, насамперед, оптимізмом художників та настроєм потенційних інвесторів на ту чи іншу візуальність.

Окрім того, однією з посутніх трансформацій, яких зазнала сфера мистецтва під впливом технологій, є те, що твори почали постійно змінюватися.

На відміну від традиційної роботи, яка у своїй фінальності є застиглою в часі, власники NFT-об'єктів часто акцентують на відкритості свого креативу до апдейту, коли можна продовжити спільну «розмову» з потенційними колекціонерами та необмеженим колом поціновувачів авторського вислову (наприклад, кінетична відео-скульптура англійського художника Beeple «Human One», яку він планує оновлювати віддалено до кінця свого життя) [2]. Якщо раніше глядача вражала естетика незавершеності робіт Ван Гога, Тиціана, Рембрандта, Сезанна або сучасної перформативної практики, то віртуальна робота в основі своїй не задається питанням завершеності (доконечності). Навпаки, художники намагаються експериментувати з технічною реалізацією думки, застосовуючи можливості визначення терміну життя твору, його старіння або самознищення. Відповідно, жодні репродукції та тексти не здатні відобразити NFT-роботу повністю.

Значно змінилася ситуація й у сфері фізичного мистецтва. Наразі спостерігаємо момент, коли чимало професійних художників почали активно освоювати можливості токенизації. Намагаючись бути в тренді, вони переносять до віртуальної сфери свої творчі активності. Хоча в цьому контексті ми верифікуємо дисонанс, позаяк сама природа NFT-арту намагається витіснити будь-яке посилання на аналоговий світ. До того ж цифрове мистецтво варто вирізняти від мистецтва «оцифрованого», створеного незалежно від комп'ютерних технологій, але такого, що використовує їх для представлення, розповсюдження, тиражування тощо.

Художники з реального світу підтягнули за собою «традиційних колекціонерів». Цьому посприяла популярність онлайн-аукціонів з продажу об'єктів цифрового мистецтва, в тому числі публічність ставок. З одного боку таке положення речей привносить в загальне арт-життя елементи азартної гри, з іншого — закономірно підвищує увагу до сучасного мистецтва в цілому у надширокої аудиторії.

Можливо, ми є свідками оновлення формату взаємовідносин художника й колекціонера. Сама специфіка незмінних токенів від початку орієнтована

на людей з криптосвіту. Тому не дивно, що деякі NFT дозволяють покупцеві брати участь в створенні або зміні присутнього в ньому цифрового об'єкту. Так, наприклад, найбільш обговорювана NFT-колекція Hashmasks включає «живі» цифрові портрети, створені понад сімдесятьма художниками з заявленими функціями зміни ім'я за вподобаннями власника. Додаткові права для покупця токена безпосередньо залучають його до співтворення в попередньо обумовлених автором межах. Художник же зберігає своє першочинне право на регулювання таких відносин, з можливим менторством або ігнором.

Окрім того, новий артриннок пропонує й нові форми володіння мистецтвом, і серед них доволі розповсюджена колективна. Таким експериментом у сфері власності й колективної взаємодії є відеоробота Єви Сасман (Eve Sasman) «89 секунд в Алькасарі», яку розбито на 2304 унікальних блоки задля створення нового мистецького об'єкту на блокчейні. Відповідно до задуму, твір може бути зібраним на розсуд колекціонерів і за такої установки робота може потенційно «зруйнуватися», бо є залежною від реакції кожного з групи. Такий момент можна охарактеризувати як присутність традиційності, пов'язаної з процесом організації виставки сучасного мистецтва в аналоговому світі, яка проникає й в крипто-мистецтво.

Оглядаючись на загальну історію колекціонування мистецтва, розуміємо, що воно завжди змінювало свої форми. Володіння символом майстерності художника — станковим твором — в часи авангарду змінилося на колекціонування об'єкта як концептуального символу його оригінальної ідеї. Наразі ми, схоже, є свідками прийдешнього етапу, в якому ідея поступається самому факту суб'єктивного володіння цифровим активом, часто-густо зневажаючи на його якість.

Українські художники в контексті популярного тренду також заявили свою присутність в NFT-світі на численних платформах з часто артикульованими ефектами щодо комерційного успіху. Стратифікація вітчизняного творчого токенизованого доробку на цьому етапі ще не є доцільною, однак існують

цікаві прецеденти, пов'язані з NFT в українському медіапросторі, й серед них не можна оминати «Музей Метаісторії», який присвячено хронології подій російського вторгнення в Україну. Випуск першої частини колекції NFT-творів включив роботи багатьох українських художників. До наступних випусків увійдуть твори художників з усього світу, відібрані світовими дизайнерами та митцями, серед яких — Стефан Загмайстер, Девід Карсон, Даніель Ашрам. Відомий NFT-автор Beeple, який тонко відчуває умоглядні настрої своєї багатомільйонної публіки та постійно заторкує соціальну проблематику та реагує в режимі реального часу на світові події, створив 2022 року серію робіт на підтримку України: «War», «Fuck Putin», «Drowning», «Still Standing», «Child».

Сьогодні, коли ажіотаж від перших успіхів цифрового мистецтва трохи вщух, закономірно постає питання про те, що буде далі. Яким чином складеться доля творчого доробку в світі NFT. Важливо усвідомлювати, що NFT як квінтесенція криптоекономіки має дуальні характеристики. З одного боку, це своєрідний спекулятивний пухир, що періодично надувається, з іншого — це серйозний віртуальний мотиватор для створення креативного суспільства. Власне, йдеться про те, що в новій цифровій спільноті справжнім предметом художньої практики тепер виступають відношення між суб'єктами, простором та часом.

Якщо взяти за константу те, що майбутнє вже настало, то в системі віртуального мистецтва, за логікою, також має бути затребуваною якісна професійна експертиза та віртуальний кваліфікований кураторський нагляд, який визначить принципи представлення «іншого» мистецтва. В перспективі якість токенизованої креативності буде підвищуватися всебічно — як на рівні зовнішньої ефектності, так й філософського наповнення та вдосконалення технологій. Закономірно, що NFT-доробок згодом поповниться й видатними професійними художниками, проте відкритим лишається питання, чи будуть присутні великі імена зі сфери аналогового (традиційного) мистецтва, чи, навпаки, переможе природа

токенізованого арту й тут відособляться й викристалізуються нові незалежні герої. А молоді, зацікавлені довготривалою перспективою кар'єрного зростання в віртуальному світі автори усвідомлять важливість якісного виробництва NFT від початку, позаяк запис в блокчейні залишається незмінним довгий час й творчо-якісні характеристики ніхто не відміняє. Як показує динаміка розвитку галузі цифрового мистецтва, NFT згодом збагатиться новими мистецькими стилями й жанрами та їхніми різноманітними комбінаціями. А також цілком можлива поява нової NFT-творчості, яка в свій відповідний спосіб задасть питання самій технології (препарує її, демонструючи такий собі симбіоз мистецтва й технології й апогей мистецтва та науки), яка в подальшому збереже за нею місце в майбутньому мистецтва.

В контексті розбору нової напівцифрової реальності теперішнього часу не варто забувати й про традиційне (аналогове) мистецтво. Чи справді можливо засумніватися в його майбутніх перспективах? Демократичність сучасного артсередовища дозволяє кожній творчій одиниці мати індивідуальне бачення власних творів. І, природно, що не всім підходить реалізація через інтерактив, або генеративність. Часто, відповідно до власної вибудованої системи цінностей, автор усвідомлено не прагне масштабної впізнаваності, а очікувано віддає перевагу спілкуванню з більш замкненою (проте свідомою на тонкощах мистецтва) аудиторією однодумців. Так само існує й чималий пул колекціонерів «старої школи», які воліють насолоджуватися ручною майстерністю та бездоганною технікою. До того ж сучасна людина все ще залишається занадто замінованою архетипами попередніх епох і має фізичні потреби існування в реальному світі з домінуючими класичними формами мистецтва.

Висновки. Підсумовуючи наше дослідження, зазначимо, що NFT-арт — це молоде явище, яке в дусі сьогодення має карколомний розвиток та децентралізацію. Він вражає масштабами свого розповсюдження, проте всю глибину цінності цього феномену для мистецтва матимемо змогу відчутти не зараз і навіть не завтра. Можливо, коли оформиться історія нового цифрового простору (Web 3.0) та Метавесвіту, покоління, що народилося в час існування сталого Інтернету, обере в подальшому саме такий формат творчої самореалізації в концепції NFT. Перші ластівки цього важливого процесу нових форм існування мистецтва маємо змогу спостерігати тут і зараз. При цьому не забуваючи про те, що аналітична проробка NFT-арту має здійснюватися відповідно до часового контексту.

Сьогодні, накреслюючи перспективи розвитку NFT-арту в галузі сучасного мистецтва, спеціалісти підкреслюють його розповсюдженість, неабияку капіталізацію та доступність для пересічного глядача. Препаруючи та систематизуючи творчі невластиві токени, маємо змогу розгледіти та зрозуміти не тільки нові поняття та компонентні складові сучасного арту, а також зафіксувати амплітуду взаємозв'язків у художньому середовищі, стан українського суспільства та особливості сприйняття ним цього духовного ресурсу.

Перспективи використання результатів дослідження продовжуються у наступному вивченні NFT-компоненти в конфігурації нової локальної та глобальної творчості й осмислення її значення для розвитку новітнього мистецтва в умовах стрімкої цифровізації життя. Практичне використання одержаних автором результатів для формування навчальних курсів, які корелюються з запитами часу, а також розроблення актуальних освітніх програм з теорії та історії візуального мистецтва України.

Література

1. Верес К. Інноваційні технології в екскурсійному супроводі // SWord. 2014. URL: <https://sworld.com.ua/index.php/tourism-and-recreation-214/the-travel-market-is-its-current-status-and-forecasts-214/22784-214-773> (дата звернення: 31.08.2022).
2. Марусей Т. Віртуальна екскурсія як напрямок розвитку сучасного туризму // Туризм. 2021. Вип. 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/402/389> (дата звернення: 31.08.2022).
3. Мачулін Л. Вплив NFT (невзаємозамінних токенів) на світ мистецтва // Культура України. 2022. Вип. 75. С. 67–77.
4. Мовчун Є. NFT-токени, блокчейн і Digital Art // Legal Support. 2022. 17 травня. URL: <https://legal-support.top/nft/> (дата звернення: 31.08.2022).
5. Оленев О. Цифрові технології українського медіа-мистецтва // МІСТ: мистецтво, історія, сучасність, теорія. 2014. Вип. 10. С. 200–204.
6. Совгира Т. Цифрові технології в сучасному візуальному мистецтві // Вісник КНУКіМ. 2020. Вип. 42. URL: https://www.researchgate.net/publication/342968295_CIFROVI_TEHNOLOGII_V_SUCASNOMU_VIZUALNOMU_MISTECTVI (дата звернення: 31.08.2022).
7. Храмова-Баранова О., Галенко А. Розвиток цифрових комп'ютерних технологій, їх вплив на мистецтво і дизайн України // Гуманітарний вісник. 2017. Число 27. Вип. 11. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1937/1/11.pdf> (дата звернення: 31.08.2022).
8. Jamie Redman. Beples's Latest NFT 'Human One' Sells for \$29M, Artist Plans to 'Enhance the Displayed Artwork' During His Lifetime // Bitcoin.com 2021. Dec 9. URL: <https://news.bitcoin.com/beples-latest-nft-human-one-sells-for-29m-artist-plans-to-enhance-the-displayed-artwork-during-his-lifetime/> (дата звернення: 31.08.2022).

References

1. Veres K. Innovacijni tehnologiji v ekskursijnomu suprovodi // SWord. 2014. URL: <https://sworld.com.ua/index.php/tourism-and-recreation-214/the-travel-market-is-its-current-status-and-forecasts-214/22784-214-773> (last accessed: 31.08.2022).
2. Marusej T. Virtual`na ekskursiya yak napryamok rozvy`tku suchasnogo tury`zmu // Tury`zm. 2021. Vy`p. 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/402/389> (last accessed: 31.08.2022).
3. Machulin L. Vplyv` NFT (nevzayemozaminny`x tokeniv) na svit my`stecztva // Kul`tura Ukrainy`. 2022. Vy`p. 75. S. 67–77.
4. Movchun Ye. NFT-tokeny`, blokchejn i Digital Art // Legal Support. 2022. 17 travnya. URL: <https://legal-support.top/nft/> (last accessed: 31.08.2022).
5. Olyenev O. Cy`frovi tehnologii ukrains`kogo media-my`stecztva // MIST: my`stecztvo, istoriya, suchasnist`, teoriya. 2014. Vy`p. 10. S. 200–204.
6. Sovgy`ra T. Cy`frovi tehnologii v suchasnomu vizual`nomu my`stecztvi // Visny`k KNUKiM. 2020. Vy`p. 42. URL: https://www.researchgate.net/publication/342968295_CIFROVI_TEHNOLOGII_V_SUCASNOMU_VIZUALNOMU_MISTECTVI (last accessed: 31.08.2022).
7. Xramova-Baranova O., Galenko A. Rozvy`tok cy`frovy`x komp'yuterny`x tehnologij, yix vplyv` na my`stecztvo i dy`zajn Ukrainy` // Gumanitarny`y` visny`k. 2017. Chy`slo 27. Vy`p. 11. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1937/1/11.pdf> (last accessed: 31.08.2022).
8. Jamie Redman. Beeple's Latest NFT 'Human One' Sells for \$29M, Artist Plans to 'Enhance the Displayed Artwork' During His Lifetime // Bitcoin.com 2021. Dec 9. URL: <https://news.bitcoin.com/beeple-latest-nft-human-one-sells-for-29m-artist-plans-to-enhance-the-displayed-artwork-during-his-lifetime/> (last accessed: 31.08.2022).

Bulavina N. M. Educational space of visual art of Ukraine

Abstract. The article comprehensively examines NFT technology as a new phenomenon in the visual art of Ukraine. This newest component of digital art practice, despite its considerable success, has not been studied and needs to fix the main characteristics and determine the future prospects of development. Thus, the article traces the genesis of this technology, defines concepts, functions, advantages and disadvantages. The new NFT works were analyzed and the peculiarities of their influence on the perception of contemporary art by society were clarified. The author defines the place of NFT art both in the system of visual art of Ukraine and in the global creative paradigm. In addition, the discussions that are taking place in the professional artistic environment regarding the appropriate legal basis for the circulation of NFT in Ukrainian have been updated. In particular, the issues of clarifying the levels of protection and transfer of intellectual property rights of new digital assets are discussed both in the domestic situation and within the framework of international legal systems. New forms of organizing contemporary art exhibitions in the crypto world and changes in the general format of art collecting are also defined.

Keywords: blockchain, digital art, NFT art.